

סימן כ"ה

בת ישראל שילדה ולד מן העכו"ם אם הוא צריך גירות.

שאלה: לאחר שהאיר ה' פניו אלינו יושבי הושך וצלמות אמירי עני וברזל, ויושיענו בצר לנו ויחלצנו ממצוקתנו לאחר שהגענו עד שערי מות, נתק את מוסרותינו ושבר את מוטות עולנו שהשתרגו על צוארנו, וחומות הגיטו נפלו תחתיים לאחר שהיינו סגורים ומסוגרים בתוכן, אין יוצא ואין בה, — הדבר הראשון שעשינו היה — לפנות כה וכה לראות את שארית ישראל שנשארו מעט מהרבה לאחר שנוטשנו ביד אויבינו למחות את שמנו.

התאמצנו לחזק איש את רעהו ולהתחזק לכל יפול רוחנו למראה יהדות ליטא שהיתה מושרשת בארץ הזאת מאות של שנים ושתרמה את מיטב דמה וחלבה לבנין מדינת ליטא ולכינון חייה הכלכליים.

לא תיארנו לעצמנו שהעם-הליטאי שנהנה בפועל מכשרונותיהם ופועל ידיהם של היהודים יהפכו להם לאויבים ויתנו יד למרצחים הגרמנים לעשות את מלאכתם האכזרית, מלאכת הכליה והשמד הטבח וההרג, חשוב חשבנו שאף אם כלתה ידם של הליטאים מלעזור ליהודים באופן גלוי ולהתקומם על ידי כך מלמלא את פקודותיו של הכובש הגרמני, בכל זאת הם לא ימנעו את עצמם מלעזור כסתר את היהודים בכל מידת יכולתם, ומלתת להם מחסה ומחבוא עד כמה שהתנאים ירשו את זאת ועל אחת כמה וכמה לא יעשו מאומה להסגירם אל אויביהם מבקשי נפשם הגרמנים.

אולם אכזבתנו היתה גדולה עד למאוד, עם האכרים הליטאי שכח את מטיביו ואנשי חסדו, הם הפכו עורף ליהודים שהיו מבוני מדינתם מיד לאחר המלחמה העולמית הראשונה, וגם בהם התלקחה

אש תאות הרצח והשמד, גם הם יצאו כיחד עם הרוצחים הגרמנים לעשות נקמה ביהודים משפטים ותוכחות בהם, וככלבים נאמנים עזרו לאדוניהם הגרמנים לחפש ולמצוא את היהודים הבודדים שהצליחו להסתתר מתחת לחפירות אדמה וברחבי עבות היערות, אצל מכירים נוצרים ותחת מסוה של גויים בהתחפשם להיות דומים להם.

הם בלשו אחרי היהודים הבודדים הללו ועקבו אחריהם וכשהצליחו לגלות סימן של חשד על אחד שהוא יהודי, מיד סכוהו ומכבוהו כדבורים והסגירוהו מתוך שמחה-לאיד ושאיפת-רצח לאדוניהם הגרמניים למען המיתם.

זאת ולא עוד, כהני „דת האהבה“ כביכול, הכמרים ואחוזת מריעיהם הנזירים והנזירות גם אלה שלא שפשו את ידיהם מהנאת נקמה ביהודים כראותם את שבר היהודים והשמדתם כנקם ושילם בעד דם „התלוי“ שהוצלב כביכול באשמת היהודים, אלא שרחמיהם נכמרו על ילדי היהודים ועל עולליהם שהגרמנים הארורים ימ"ש התנכלו בעיקר אליהם להשמידם ולאבדם ברצונם לעקור את הכל, את עתידו ותקותו של העם היהודי כדי להכחידו מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד, גם הם עיקר רצונם היה לצוד את הנפשות התמימות הללו בחרמם, לנתקם ממקור מחצבתם ומדת אבותיהם ולהשכיח מהם כל זכר שהם יהודים.

ולכן קשה היה מאד למצוא את הילדים היהודיים שמצאו להם מפלמ ומחסה במנזרי הגויים ובבתיהם, כי הם ראו את הילדים הללו כקנין דתם שחטא לא יכופר הוא להחזירם לידי היהודים החוטאים שאינם מוכנים להגאל ולגאול את נפשם על ידי „גואלם התלוי“.

ולזאת מיד עם השחרור ראינו לעצמנו חובה ראשונה לתור אחרי התינוקות הללו שנשבו לבין הגויים, ולא לחסוך יגיעה ועמל מלהוציאם מידם ומלהשיבם לחיק עמם ולדת אבותיהם. לא הפסקנו מלתור אחרי ילדים שנמצאו בין הגויים, מלהתחקות אחריהם, ולא להמנע מתשלום ומרוב שוחד, אך ורק להציל את אלה הצאן שלא חטאו

הילדים הרכים האלה שנשארו לנו לפליטה אחרי ימי האימה והזעם שנתכו עלינו.

'''

וגם אני מיד עם צאתי ממכלאת הניטו שמתי את פני לבקש את אחי הקטנים שנשארו בחיים שנממעו שלא באשמתם בין הגויים ושבמקרים רבים לא ידעו אפילו שהם יהודים, ולמרות סכנת הדרכים ששוררה אז, כי רכים היו עוד הגויים שכל אחד מהם היה מוכן למהר כשור פר לשפוך דם יהודי, בהיותם חדורי איבה גדולה ושנאה כבושה ליהודים, בכל זאת נסעתי מעיר לעיר וממקום למקום לראות אם יש תקוה, אולי אוכל לעזור ולהושיע לנדהי ישראל הקטנים שהודחו בעל כרחם ובלי ידיעתם מצורם וקונם, לא אחת שמעתי בדרך נסיעתי את התמהון שהביעו הגויים למראה פני באמרם זה לזה : ראה גם ראה, האם עיני תחזינה מישרים, הרי יהודי לפנינו, איך זה קרה שלא חוסל על ידי הגרמנים, אין זאת כי ברוסיא היה במשך כל הזמן הזה.

בראבון לב וברוח נשברה המשכתי את דרכי ובכל מקום בואי לא הפסקתי מלשאול אצל הגויים : אם ידעו או שמעו על ילדים יהודיים הנמצאים בין גויים, ולשמע כל תשובה חיובית, מהרתי לבדוק את אמיתת הדבר, ובמקרה שנכונה היתה השמועה אזרתי עוז והתחלתי בפעולת הצלת הילד, וברוב המקרים האירה לי ההצלחה את פניה, ובסיפוק רב ראיתי כי עמלי לא היה לשוא והודות לעבודת ההצלחה הזאת שלמענה התמסרתי, הצלחתי להציל מספר רב של ילדים ולהחזירם לעמם ולמסורת אבותיהם.

ואז בדרך נסיעתי זאת הגעתי גם לעירה זאמלי, שם נודע לי שבכפר סמוך לעירה נמצאת בין הגויים נערה יהודית. מהרתי מיד לכפר ההוא ואמנם מצאתי את הנערה היהודית והיא סיפרה לי שהיא מעיר קובנו ומשפחתה היתה אחת המשפחות החשובות שהיו בה עשירים ולמדנים, ואכן הכרתי את המשפחה הזאת שהיתה ידועה ונכבדה עד מאוד.

היא סיפרה לי על הרפתקאותיה הרבים שעברו עליה בימי המגור ועל הצלתה מידי הגרמנים הודות לבנו של שומר ביתם הנכרי שהסתירה מעין הגרמנים וסיפק לה את כל מחסורה בעזרו לה להתחפש כנכרית. על שאלתי למה היא נמצאת גם עכשיו בין הגוים? ומדוע היא אינה חוזרת להיות בין יהודים מאחר שכבר חלפה הסכנה לחייה מכיון שנשכרה זרוע עוזם של הגרמנים הארורים? היא החלה להתיפח בכבי ואמרה לי שאיש מטיבה הגוי הצעיר ניצל לרעה את רגש התודה שהיא הרגישה אליו בעד הצלתה, התקרב אליה והיא הרתה וילדה ממנו בן שהוא גוי גמור הואיל ואביו הוא גוי, וכעת עזב אותה ונסע לגרמניה והיא אינה יודעת איהו, והיות שהיא אוהבת את בנה אהבת אם ונפשה קשורה בנפשו, היא לא יכולה ואינה רוצה לעזוב אותו בין הגוים שהם זרים לה ואינם קרובים, והיהודים הלא לא יסכימו לקבל את בנה הגוי וירחיקוהו מהם, לזאת מוכרחת היא לבלות את חייה בין הגוים למרות שזהו למורת רוחה ונגד רצונה שהיא רוצה לשוב אל עמה ולמולדתה.

שאלתי אותה מנין היא בטוחה כל כך שבנה הנולד לה מן הגוי הוא גוי גמור ומי הגיד לה כזאת? כך אני חושבת — ענתה הנערה — אדרכה, אם הרב ימול את בני ויעשה לו פדיון הבן כדת וכדין כי בכור הוא לרחמי, ויכניסוהו לכלל ישראל, אשמח מאוד לעזוב את הכפר הזה ויושביו הגוים ולשוב להיות בין אחי ואחיותי היהודים.

הבטחתי לה לעשות כדבריה, וכנה יוכנס לבריתו של אברהם אבינו ויופדה מקדושת בכורתו והוא יהיה אי"ה אחד מכלל ישראל הכשרים ברוחו ובמעשיו.

אולם לפני שמדרתי את כל זאת, עלתה לפני השאלה, מה דינו באמת של תינוק זה, האם יש לו דין של ישראל ערל והוא זקוק יק למילה, או שהוא זקוק גם לגירות? ומה דינו באמת לענין פדיון, אם אמו רשאית לפדותו, או לא? וגם אם רשאים אנו לפדותו אנחנו בתור זכיה או כוח בית דין, או שאין אנו רשאים לעשות זאת, אלא

לכשיגדל יהא מומל עליו לפדות את עצמו ? ואם תמצא לומר שרשאים אנחנו לפדותו, מה דינו לענין ברכת שהחיינו האם יש לברך על פדיונו ברכה זו ? וגם ברכת קיים את הילד וכו' מה נוסחתה במקרה זה, שהרי לא שייך להזכיר כאן אביו מאחר שאינו יהודי.

תשובה: במסכת קידושין דף ס"ו ע"ב תנן: כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולך אחר הולך אחר הזכר וכו' וכל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולך אחר הפגום וכו' וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה על אחרים קידושין הולך ממזר וכו', וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולך כמותה ואיזה זה, זה וולד שפחה נכרית.

ובנמרא שם דף ס"ח ע"ב גרסינן עלה ולדה כמותה מגלן דאמר קרא האשה וילדיה תהיה לאדוניה, נכרית מגלן, וכו', אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי דאמר קרא כי יסיר את בנך מאחרי, בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה, אמר רבינא שמע מינה בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך, נימא קסבר רבינא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר, נהי דכשר לא הוי ממזר לא הוי, פסול מיקרי ע"כ, עיי"ש כל הסוגיא.

ובשו"ע אבן העזר סימן ד' פסק: ישראל שבא על אחת מאלו הולד כמותה ואחד חוץ מממזר שבא על בת ישראל הולד כשר לקהל אלא שפגום לכהונה, ובסעיף י"ט שם גם כן פסק: עכו"ם ועבד שבאו על הממזרת הולד ממזר ואם באו על בת ישראל בין פנויה בין אשת איש הולד כשר ופגום לכהונה, ובסימן ז' שם סעיף י"ז גם כן פסק: כותי ועבד הבא על בת ישראל וילדה ממנו בת אותה הבת פגומה לכהונה, עיי"ש. ועי' בבית שמואל שם סימן ד' סעיף קטן ב' שכתב בא"ד: ולפסק הלכה נראה לכאורה בדיעבד אין מוציאים אם נשאת לכהן וכו' עיי"ש וכ"כ כתב רש"י בתשובה סימן י"ח, עיי"ש. וגם בערוך השולחן סימן ד' ס"ק י"ג הכריע להלכה דאם נשאת לכהן אין מוציאים אותה ממנו, עיי"ש.

על כל פנים מכל זאת עולה דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר הוא, וכן נקטינן בכל הש"ס דמילתא דפשיטא הוא ועי' היטב כל

הסוגיא ביבמות סוף פרק החולץ דאמרינן שם דף מ"ה ע"א הוא דאתא לקמיה דרב אמר ליה כותי ועבד הבא על בת ישראל מהו, אמר ליה הולד כשר עיי"ש היטב, וכן אמרינן שם בע"ב: והלכתא כותי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש, רבא אנשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל (ופירש רש"י שם רב מרי בר רחל מכותי הבא על ישראלית הוה) ואף על גב דאמר מר שום תשים עליך מלך, כל משימות שאתה משים לא יהיו אלא מקרב אחיך, האי כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה. עיי"ש כל הסוגיא.

ורק ר' יוחנן הוא דלא סבירא ליה הכי עיי"ש דף מ"ד ע"ב דאמרינן, אמר רבה בר בר חנא אמר ר' יוחנן הכל מודים בעבד וכותי הבא על בת ישראל שהולד ממזר, וכן הוא בבבלייתא שם דף מ"ה ע"א דהולד הוי ממזר עיי"ש היטב, וראה גם כן במס' קידושין דף ע"ה ע"ב דאמרינן דר' ישמעאל סבר כרבי עקיבא דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר עיי"ש.

והרמב"ם בפרק ט"ז מהלכות איסורי ביאה הלכה ג' פסק: עובר כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין פנויה בין באשת איש בין באונס בין ברצון. ע"כ. והוא דלא כשיטת המחבר בשו"ע שהבאנו לעיל דאף שהולד כשר מכל מקום הוא פגום לכהונה, ומדהרמב"ם לא הזכיר זאת משמע דלא סבירא ליה הכי אלא הולד כשר אפילו לכהונה, ועי' בהרב המגיד שכתב על הרמב"ם שם ז"ל: עובר כוכבים ועבד וכו' מסקנא דגמרא פרק החולץ והלכתא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש, ויש מי שכתב שאם ילדה בת שהיא פסולה לכהונה והרמב"ן ז"ל הדבר בספק וכתב ואם נשאה אין מוציאין מידו והולד ספק חלל, עכ"ל המגיד משנה.

ובמשנה למלך שם כתב: כתב ה"ה יש מי שכתב שאם ילדה בת פסולה לכהונה כבר כתבתי לעיל בפיי"ג שזה נמי דעת רבינו וקצת תימא בדברי ה"ה שלא רמו בזה והדבר נראה מוכרח כמו שכתבתי שם וכו' עכ"ל.

התעלה ר' אל האב"ד באור